

7 TÜRKİYE 7. DÜNYA ŞEHİRCİLİK GÜNÜ

KUTLAMALARI

6/7/8 ARALIK 1983 TRABZON

Kıyılar
Kolokyumu

İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞI
TRABZON ve RİZE BELEDİYELERİ
DÜNYA ŞEHİRCİLİK GÜNÜ
TÜRKİYE DAIMİ KOMİTESİ
KARADENİZ ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ

SAMSUN-HOPA KIYI KUŞAĞINDA ARAZİ KULLANIMI VE SONUÇLARI

Doç.Dr. Şinasi Aydemir
Yrd.Doç.Dr. Saliha Erkonak
Arş.Gör. Nermin Ökten
Arş.Gör. Gülnaz Teymur

Karadeniz Üniversitesi

Kıyı, üzerinde çok yönlü insan eylemlerinin yer aldığı, belirli bir derinliği olan, karmaşık doğal iç ilişkileri bulunan farklı iki doğal çevrenin birleşme çizgisidir. Bu özelliği nedeniyle kıyı ve gerisindeki alan yerine göre ülkesel, bölgesel ve yöresel önemde endüstri, deniz-kanal ulaşımı, depolama gibi birçok ekonomik ve dinlenme-eğlenme-turizm eylemleri için uygun bir konum oluşturur. Kıyının su yönündeki alanı ise üretim, kentsel ve endüstriyel atıkların atılışı ve bazen de su kaynağı olarak elverişli alanlardır. Ne var ki, kıyının her iki yönündeki kullanım türleri çoğu kez birbiriyle yarışan ya da çelişen kullanımlardır. Kentleşme, sanayileşme ve tarımda büyümenin gerektirdiği doğal kaynakların (toprak-su) nasıl ve nereden sağlanacağına ilişkin geniş ölçek ve kapsamlı kararların yokluğu ve izlenen gelişmeden çok ekonomik büyümeye öncelik tanıyan politikalar kıyılarda kullanım kargaşasına, doğal ve kültürel değerlerin tahrip olmasına, doğal dengenin bozulmasına neden olmaktadır.

İmar Yasası'nın Ek 7. ve 8. maddeleri kamu malı olan kıyının kullanımını sınırlamakta, kıyı kuşağında (denizden en az 30 metre, en çok 100 metre derinlikteki alanlarda) toplum yararına olmayan kullanım biçimlerine izin vermemektedir. Ancak, tanımlanan kıyı kuşağının darlığı (çoğu kez en az boyutlarda tutulması) ve kuşağın, gerisindeki alanın kullanım biçimiyle ilişkisinin kurulmaması toplumun kıyıda etkin olarak yararlanmasını engellemektedir. Yalnızca, sürekli ve dar bir kıyı kuşağının korunması yerine, kıyılardan ulusal, bölgesel ve yöresel ölçeklerde nasıl yararlanılacağına ilişkin planlamalar yapılarak, dinlenme amaçlı kullanım için uygun görülen yerlerde derinlemesine alanların da kamuya ayrılması gerekir.

Bu tür bir planlama yaklaşımı özellikle Doğu Karadeniz kıyılarında önem kazanmaktadır. Çünkü Doğu Karadeniz kıyıları, topografik yapısı, Devlet Karayolu'nun konumu (çoğu yerde hemen kıyı çizgisini izlemesi), kentsel ve endüstriyel gelişme, tarım ve kıyıda bulunması zorunlu altyapı ve hizmetler,

kıyı kuşağı ve gerisindeki toprak kullanımını üzerinde yoğun baskılar oluşturmaktadır. Bölgede denizi doldurup, dere yatağını değiştirip toprak kazanmak, sıkça başvurulan baskıyı azaltma yöntemlerindedir.

Bildirimizde, Ülkemiz kıyılarının %8'ini oluşturan Samsun-Hopa arasındaki kıyının kullanımı, kullanılabilir alanlar ve bunların kentsel gelişme merkezleri ile ilişkileri İmar Yasası çerçevesinde irdelenecektir. Uzun dönemdeki rekreasyon ve sanayi alanı gereksinimleri bölgenin kentleşme ve sanayileşmesi ışığında incelenecek, bölge için uygun mekân düzenleme-planlama yaklaşımı tartışılacaktır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma bölgemizde, Devlet Karayolu'nun çoğu yerde kıyı kuşağının içinden ya da çok yakınından geçmesi, gözlemlerimize göre, kıyıdan aktif yararlanmayı sınırlamaktadır. Aktif olarak kullanılabilir kıyı kaynağı¹ ne kadardır sorusunu yanıtlayabilmek için Samsun-Hopa arasında bir kıyı envanter çalışması yapılmıştır. Bunun için 1975 yılı hava fotoğraflarından yararlanılmış², kıyı uzunluğu, kıyı gerisindeki alanlar ve bu alanların o günkü kentsel amaçlı kullanım büyüklükleri saptanmıştır³.

Kıyının ve dere kenarlarının kullanımlarını belirlemek için Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize Sanayi ve Teknoloji Bölge ya da İl Müdürlükleri'nden 10 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinden dere ve deniz kıyılarında kurulu olanlar hakkında bilgi derlenmiştir. Bilgiler sanayi kuruluşlarının kullandıkları alanlar ve istihdamları üzerinde yoğunlaştırılmıştır.

Kamu kuruluşlarının kıyı kullanımlarına ilişkin bilgiler illerdeki İl İmar Müdürlükleri'nden sağlanmıştır.

BULGULAR

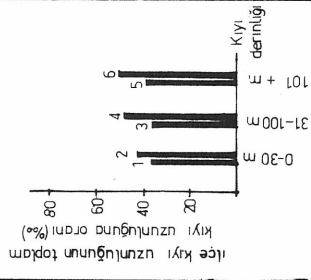
1) Kıyı Kuşağı Kullanımı: Kıyı kuşağının kullanımına ilişkin bilgiler Ek 7. madde ile belirlenen kullanım sınırları dikkate alınarak 0-30 metre, 31-100 metre, 101+ metrelik derinlik gruplarına ayrılmış ve ilçe bazında değerlendirilmiştir. İlçelerin, yasal sınırlar içinde kullanılabilir kıyı kaynağı potansiyeli, her bir grup kıyı uzunluğunun toplam kıyı uzunluğuna oranları ile anlatılmıştır (Bkz. Şekil-1).

Tüm bölge kıyı uzunluğunun (560 km)⁴ %33'ünü oluşturan 0-30 metre grubunda, kıyı kuşağı derinliği ilçelere göre en az 6 metre (Keşap), en çok 30 metre (Ünye) arasında değişmektedir. Bölge ortalaması ise 15 metredir. Gerisindeki karayolu nedeniyle, bu derinlikteki kıyı kuşağının her ne şekilde olursa olsun aktif olarak kullanılamayacağı ilkesinden hareketle, 0-30 metre derinlik grubu, kıyı potansiyeli değerlendirmesi dışında tutulmuştur.

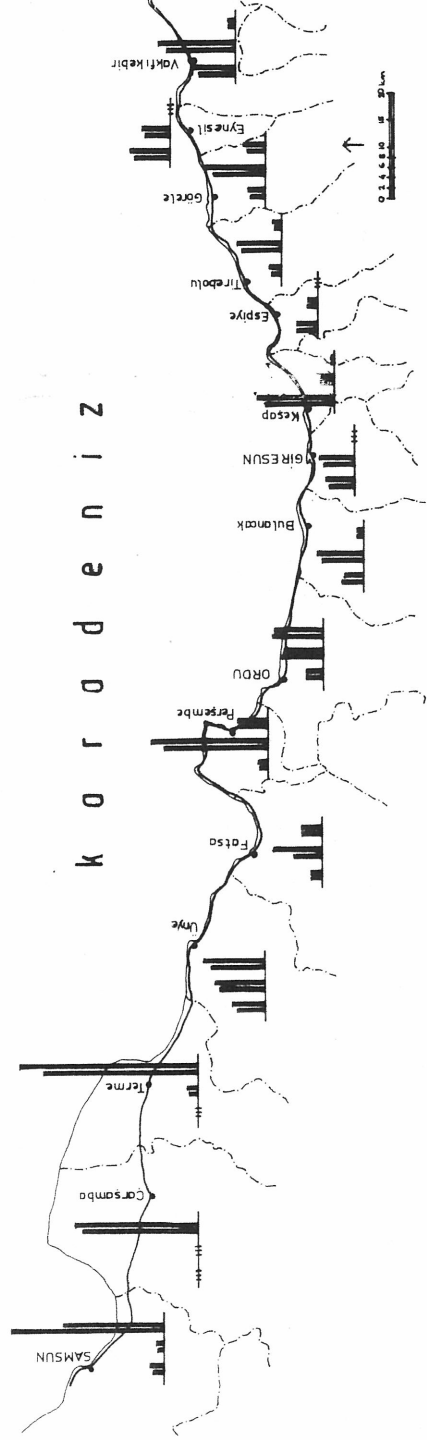
Yasaya göre 100 m derinlikteki kıyı kuşağı koşullu (yalnızca toplum yararına) kullanılabilir. Bu nedenle, 31-100 m derinlik grubunun tümü ile 100 metreden daha geniş kıyılarda, 100 metrelik kıyı kuşağı koşulu kullanılacak, 100 metrelik kıyı kuşağının gerisinde kalan alanlar ise koşulsuz kullanılacak alanlar olarak ele alınmıştır. Ancak, gerek yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce, gerekse sonra kıyı kuşağı çeşitli biçimlerde kullanılagelmiştir. Bugün çalışma alanımız içindeki kıyı kuşağı uzunluğunun %14'ü konut, hizmet, sanayi, ticaret ya da çeşitli kurumların kamp ve dinlenme yerleri olarak kullanılmış durumdadır (1975-1983 arası iskân amaçlı kıyı kullanımındaki artış ölçülemedi). Şekil-1'de 3. ve 4., 5. ve 6. çubukların uzunlukları karşılaştırılırsa, bu alanların, Samsun başta

Şekil 1:
doğukaradeniz kıyı
uzunluğunun derin-
lik gruplarına göre
dağılımı.

kullanılmamış kıyı / top. kıyı

- 0-30 m derinlikte ilçe kıyı uzunluğunun toplam kıyı uzunluğuna oranı (%)
- 0-30 m derinlikte ilçe kullanılan kıyı uzunluğunun toplam kullanılan kıyı uzunluğuna oranı
- 31-100 m derinlikte ilçe kıyı uzunluğunun toplam kıyı uzunluğuna oranı
- 31-100 m derinlikte ilçe kullanılan kıyı uzunluğunun toplam kullanılan kıyı uzunluğuna oranı
- 101+ m derinlikte ilçe kıyı uzunluğunun toplam kıyı uzunluğuna oranı
- 101+ m derinlikte ilçe kullanılan kıyı uzunluğunun toplam kullanılan kıyı uzunluğuna oranı

olmak üzere Trabzon ve çevresinde (Akçaabat, Yomra, Araklı, Sürmene) yoğunlaştığı görülür.

Araştırılan bölgede kullanılmamış kıyı kaynağı potansiyeli 101+ metre derinlik grubunda, en çok Terme, Çarşamba, Samsun'dadır. Bunları Ünye, Ordu ve Trabzon izlemektedir. Ancak, potansiyelin değerlendirilebilmesi, yasaca koşulsuz kullanılacak alanların nasıl kullanılacağı ile yakından ilgilidir ki bu nokta ileride tartışılacaktır.

31-100 metre derinlik grubunda Perşembe, Vakfıkebir, Görele, Tirebolu, Bulancak, Ünye, Fatsa ve Ordu'da kaynak potansiyeli varmış gibi görünmektedir. Gerçekte, çoğunda kıyının fiziksel yapısı (çok dik yamaçlardan oluşması) ve ortalama kıyı derinliğinin azlığı (ilçelere göre 37-58 m arasında değişmektedir) nedeniyle bu ilçelerin kaynak potansiyelleri sınırlıdır.

Diğer ilçeler, özellikle Keşap, Espiye, Yomra, Araklı, Of ve Arhavi, en sorunlu ilçeler olarak yorumlanabilir. Şüphesiz bu konuda daha kesin bir yargı için kıyı kaynağının nitelik ve niceliğini bilmenin yanında olası kullanım yoğunluklarını da incelemek gerekir.

- 2) Kıyı Kullanım Yoğunlukları: Kıyı kuşağı kullanım yoğunluğu bölge halkının rekreasyon ve ilgili boş zamanları değerlendirme eğilimlerine ilişkin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel verilerin yokluğu nedeniyle yalın nüfus yoğunluğu ile ölçülebilmştir. Bu nedenle Samsun-Hopa arasındaki, yukarıda tanımlanan kullanılabilir kıyı kuşağı üzerindeki nüfus yoğunlukları, kentsel merkezlerin 1980 ve 2000 yılı tahmini nüfusları (Kodaman, 1980) ile 1980 kentsel yerleşme ve 0-500 metre kotları⁵ arasındaki kırsal alanı kapsayan hinterland nüfusları temel alınarak hesaplanmıştır.

1980 kentsel kıyı nüfus yoğunluğu ilçelere göre 85 kişi / ha. (Görele) ile 1421 kişi / ha. (Rize) arasında değişmektedir. En yüksek yoğunlukların ise Rize, Trabzon ve aralarındaki ilçeler ile Giresun'da olduğu izlenmektedir (Bkz. Şekil-2).

Kıyıların yukarıda açıklanan kullanımlarının değişmeyeceği varsayılarak 2000 yılı kentsel nüfuslarına göre kıyı nüfus yoğunluklarına bakıldığında, en fazla yoğunluğun Of'ta 9075 / ha.'a kadar çıkacağı diğer önemli yoğunlukların ise, özellikle Giresun, Rize, Trabzon, Vakfıkebir, Sürmene, Hopa, Eynesil, Ordu ve Fatsa'da olacağı görülmektedir.

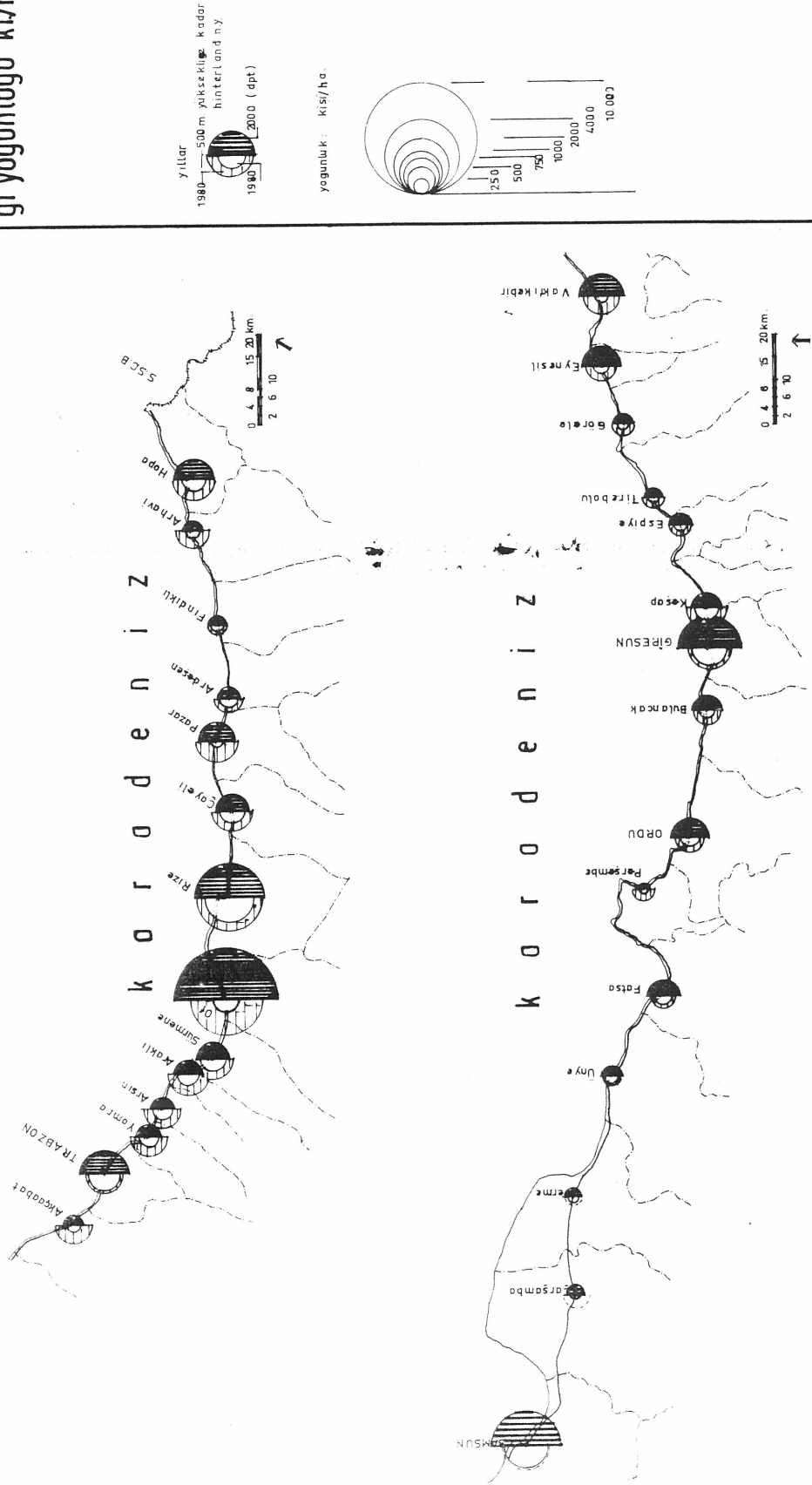
1980 hinterland nüfuslarını da içeren yoğunluklara bakıldığında, yüksek yoğunluklar Of başta olmak üzere (4147 kişi / ha.) Pazar-Araklı arasındaki ilçelerde, Trabzon, Akçaabat, Keşap ve Giresun'da ortaya çıkmaktadır. Ancak, her üç tür yoğunlukta ortak nokta Giresun, Trabzon ve doğusundaki çoğu ilçelerde kıyı nüfus yoğunluğunun diğerlerinden fazla olduğudur.

Bu bulgular şekil-1'deki bulgularla birlikte değerlendirildiğinde, kullanılabilir kıyı ile bunların gerisindeki alanlar ve nüfus açısından gelecek için kıyıdan yararlanma olanağının çok sınırlı kalacağı anlaşılmaktadır. Kaldı ki kullanım yoğunluklarında iç ve dış turizmde gelebilecek baskı göz önüne alınmamıştır.

Ayrıca kıyı kuşağı gerisinde yer alabilecek kentsel işlevler, özellikle görsel ve fiziksel çevre kirliliğine yol açan sanayi, kıyı kuşağının rekreasyonel amaçlı kullanımını engelleyerek, kullanılabilir kıyı kaynağını gerçek değerlerin altına çekebilecektir. Bu ise, uzun dönemde, kıyı kullanım yoğunluğunu daha da artıracaktır.

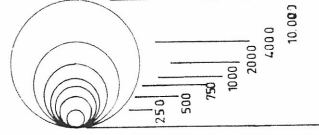
- 3) Bölgede Sanayinin Dağılımı ve Uzun Dönemli Alan Gereksinimi: Devlet Karayolu'nun sağladığı ulaşım kolaylığı, düz arazi ve artıklarının denetimsizce

şekil 2:
doğukaradeniz
bölgesinde ilçeleş-
re göre kıyı kuşa-
ğı yoğunluğu ki/ha

Yıllar
1980—500 m. yüksekliğe kadar
1990—hinterlandı n.y.
2000 (dpt)

yoğunluk : kişi/ha

boşaltabileceği suyun varlığı sanayiye bugüne dek deniz ya da dere kıyılarına, Devlet Karayolu'nun yakınlarına çekmiştir. Özellikle Rize-Trabzon arasındaki yerleşmelerde, Giresun ve Ordu'da sanayi, kıyı kuşağına ve gerisindeki alan ile hemen her dereboyuna dağılmış durumdadır (Bkz. Şekil-3). Sanayi ve Teknoloji Müdürlükleri'nden elde edilebilen bilgilere göre Ordu, Giresun, Trabzon ve Rize kıyı yerleşmelerindeki büyük sanayinin, sırasıyla, %42, %93, %31 ve %10'unun deniz ile yol arasındaki alana ve dere kenarlarına yerleştikleri görülmüştür. Aynı yer seçimi eğiliminin süreceği düşünülerek, 2000 yılı için sanayinin gereksinim duyacağı ek alan ve bunun deniz ve dere kıyılarına getireceği baskı araştırılmıştır.

Araştırmada iki yöntem izlenmiştir. Birincisi İstanbul ve İzmir Nazım Plan Bürolarınca kullanılan m²/kişi ölçütleri (İSO, 1981) alt ve üst sınırlar olarak alınmış, 2000 yılı yerleşme nüfuslarına göre sanayinin (büyük ve küçük) ek alan gereksinimleri bulunmuştur. İkincisi, yeni kurulacak sanayilerin bugünküne benzer teknoloji kullanacağı varsayılarak, araştırılan illerde büyük sanayide çalışan işçi başına düşen ortalama işyeri alanı ve 2000 yılı için yapılan büyük sanayi işgücü tahminlerinden⁶ bu yıla kadar büyük sanayinin gereksinim duyacağı ek sanayi alanı büyüklükleri hesaplanmıştır (Bkz. Şekil-4).

Bölge ilçeleri karşılaştırıldığında, alt ve üst sınırlara göre en büyük ek alan gereksinimi (243 ha.-827 ha.) Samsun'da görülmektedir. Diğer önemli büyüklükler il merkezleri ile Vakıfkebir, Fatsa, Of, Çarşamba ve Terme'de bulunmaktadır. İl bütünü içinde bakıldığında ise, yine benzer bir sıralama gözlenmektedir. 2000 yılına kadarki ek sanayi alanı gereksinimi en çok Samsun'da (284 ha.-1025 ha.) ve en az ise Rize ilinde (40 ha.-145 ha.)'dir.

İstihdam yöntemi ile bulunan ek alan büyüklükleri, nicelik ve sırasal açıdan yukarıdakinden farklı bir görünüm vermektedir. En fazla alan gereksinimi yine Samsun'da (710 ha.) olmasına karşın, en az alan gereksinimi Giresun'dadır (123 ha.). Rize'nin ek alan gereksinimi ise Trabzon'ununkiye çok yakındır (242 ve 251 ha.). Rize'deki bu durum Rize'nin hemen tek sanayi türü olan çay işleme sanayiinde çalışan işçi sayısının nüfus büyüklüğüyle ilgili olmaması ile açıklanabilir. Değerlendirme istihdam yöntemi ile bulunan değeri göz önüne almak daha gerçekçi olacaktır.

İstihdam yöntemi ile bulunan ek alan gereksinimleri küçük sanayii kapsamaktadır. Bu tür sanayinin gereksinimi de dikkate alınırca, toplam ek alan gereksinimleri birinci yöntemle belirlenenlerin ortalama değerlerine yaklaşacaktır. Ancak, şunu göz ardı etmemek gerekir ki, illerdeki işçi yoğunlukları 46 işçi/ha. (Trabzon) ile 11 işçi/ha. (Ordu) arasında değişmektedir. Bu değerler ise, doğadaki (fiziksel özellikler) ve sanayi sektörünün yapısındaki farklılıklara karşın, planlama koşulları ve sınırları bölgemizle benzerlik gösteren, örneğin, İngiltere'deki 75 işçi/ha. yoğunluğun çok altındadır. Bunun nedenlerinden biri, toprağın rasyonel kullanılmaması, çeşitli nedenlerle sanayicilerin ellerinde gereğinden fazla alan tutmaları olabilir.

Mevcut ve gelecekteki sanayi alanları belirli yoğunluk sınırları içinde kullanılabilirse 2000 yılına kadar gerekli ek sanayi alanı tahminlerin altında kalabilir. Yine de, 2000'lere doğru sanayi alanı gereksiniminin nasıl ve nereden karşılanacağı sorusu yanıtlanmalıdır.

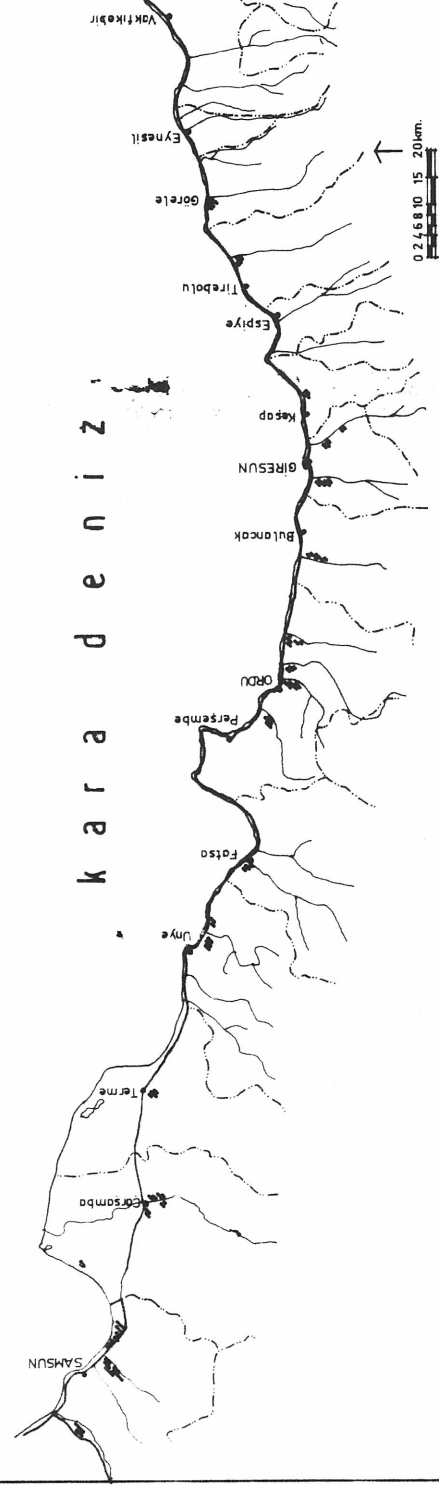
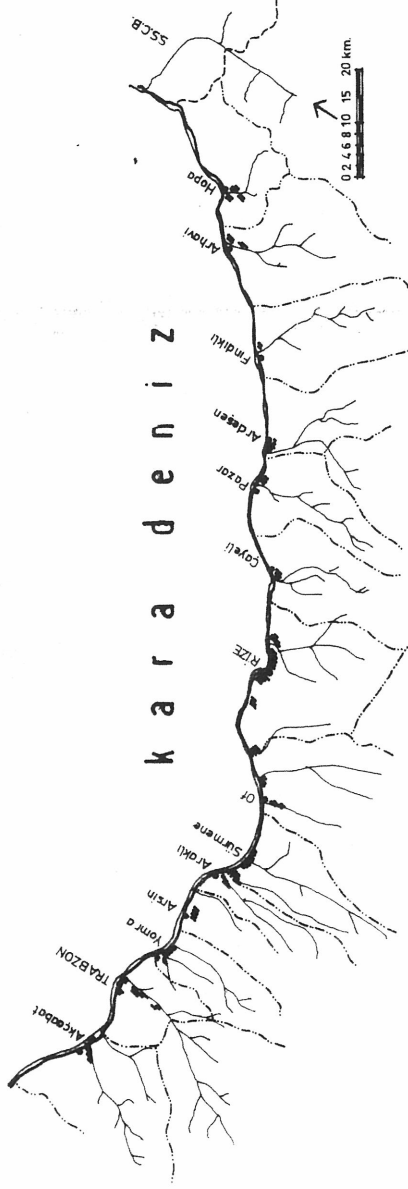
Ülkesel önemdeki çay, fındık, tütün gibi değerlerin üretimi bir yanda, kentsel gelişme ve kalkınma istek ve çabaları diğer yanda, aralarında rasyonel bir denge kurulması gereken konulardır.

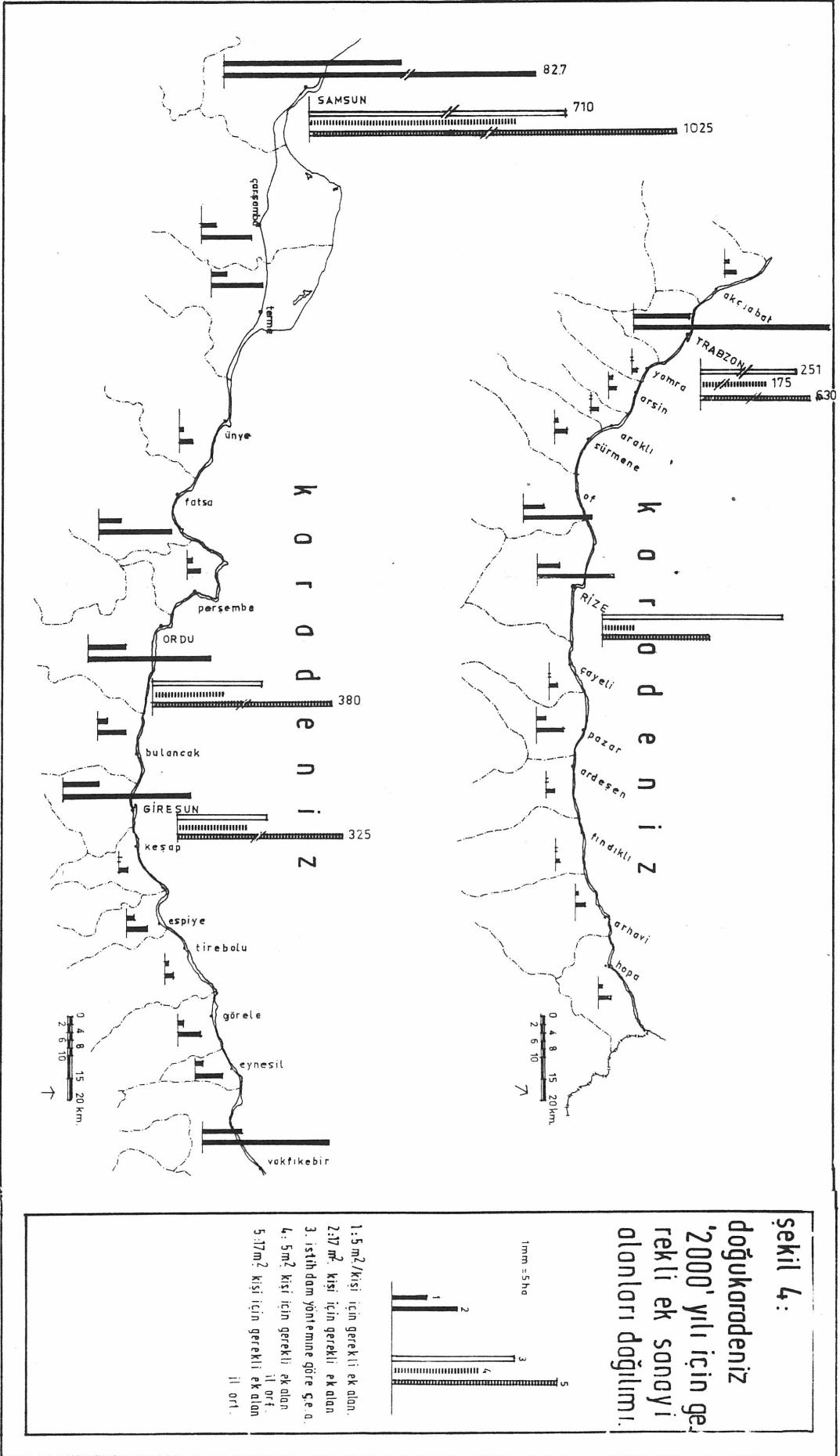
Şu anda, Trabzon ilindeki büyük sanayi Değirmendere ağzı ve içerilerinde, Yomra (Şana) ve Arsin'de dağılmış durumdadır. Trabzon kenti içi ve çevre-

Şekil 3 :
doğukaradeniz
kıyı bđlgesinde
sanayi iŐyerlerinin
doğulımı.

■ Bđyđk Sanayi ve
Sanayi Siteleri

sinde, tahminlerle ortaya çıkan boyutta alan bulmak güçtür. Kaldı ki, sanayi kuruluşları için "dış ekonomiler"den yararlanma ilkesi dikkate alınacak olursa, gelecekteki sanayi gelişmesinin belirli noktalara yığılmasındaki zorunluluk daha iyi anlaşılır. Aynı tür sorunlar ve endişeler Giresun, Ordu ve Samsun için de geçerlidir.

Buraya kadar açıkladığımız bulguları kısaca özetler ve birlikte değerlendirirsek:

- Samsun-Hopa arasında kullanılabilir kıyı kaynağı sınırlıdır.
- Uzun dönemde, artan nüfusla birlikte, halkımızın yaşam düzeyinin ve değer yargılarının da gelişeceği düşünülürse, rekreasyon amaçlı kıyı kullanım istemi artacaktır.
- Bölgesel gelişme-kalkınma için gerekli sanayi-depolama ve birincil üretim işlevleri için kıyının kara yönünde alanlara gerek vardır.

Bugünkü uygulama içinde, 100 metre ya da bölgemizde daha çok uygulanan biçimiyle 30 metre derinlikte bir kıyı kuşağını kamuya ayırıp, diğer alanların kullanım kararlarına koşul getirmeyen bir yaklaşımla, kıyıların toplum yararına kullanılması sorununun çözülebileceğine inanmak güçtür. Çünkü, kıyı kuşağı gerisindeki alanların, bölgemizde sıkça rastlandığı gibi, yoğun iskân, sanayi-depolama ya da yoğun ulaşım aksları olarak değerlendirilmesi, önlerindeki kullanımı çeşitli şekillerde (biyolojik ve görsel kirlenme, gürültü, doğadan kopma, vb.) etkileyecektir. Böylece, zaten sınırlı olan kamuya ayrılan alanların rekreasyonel amaçlı kullanımları engellenerek, dere-deniz kıyıları yalnızca dolaşılabilen alanlar olarak kalacaktır.

Birbirine çok yakın olan kıyı yerleşmelerinde (aralarındaki ortalama uzaklık 15 km'dir) arazi kullanımında tekrardan kaçmak, bölgede çok kıt olan toprak kaynağını en akılcı biçimde kullanabilmek için, yer seçimi kararlarında, yerel politik seçimlerden çok, bölgesel önemde seçimlere ağırlık verecek bir planlama yaklaşımı izlenmelidir. Bu yaklaşım, öncelikle stratejik seçim kararlarını vermeyi / almayı gerektirmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Kıyıların rekreasyonel amaçlı kullanımları bugün ve gelecekte, kullanım potansiyeli olan alanlara kaydırılmalı ve bunu yaparken de yer seçiminde bölgesel kullanıma ağırlık vererek, olası tesisleri önemli merkezlerden 45 dakikalık günlük (git-gel) erişme mesafelerine kadar yaymalı ve yoğun bir kullanım kapasitesi yaratılmalıdır.
- Kullanım potansiyeli olan yerlerde, kıyı kuşağı gerisindeki alanlarda bir geçiş bölgesi (zone) oluşturmalı ve buraların arazi kullanımlarına tür ve yoğunluklar açısından sınırlar getirilmelidir.
- Gelecekteki sanayi gelişmesi için uygun yerlerde, bugünkü potansiyeli belirli kullanım yoğunluklarına eriştirecek ve "dış ekonomiler" yaratacak yığılmalı bir yer seçimi politikası izlenmelidir. Çünkü, kıyı yerleşmelerinin birbirine çok yakın olması ve giderek birbirine eklenmesi, böyle bir politikayı zorlar görünmektedir. Bu yolla, yatırımcı ve toplum yararı birlikte gözetilerek, hem yatırımcı, iletişim ve bilgi akımının yetersiz olduğu bir ortamda irrasyonel yer seçimi yapmaktan korunacak, hem de deniz ve dere kıyılarımızın, sularımızın rastgele kullanım ve tahribi önlenecektir. Gelecek için kentsel kullanım suyu kaynağı olacak derelerin rekreasyonel ya da tarımsal kullanım değeri olan alanların korunması sağlanacaktır ki yukarıdaki bulgularımız bunun zorunlu olduğunu göstermektedir.

- Sanayiye bağılı işgücünün, denetimsiz konut alanları ve gecekondu oluşturmasını önleyecek "yeni yerleşme alanları" seçimine yönelinmelidir.
- Gelecekteki konut gelişmelerinin, yasal sınırlamalara karşın, kıyıya yayılması önlenmeli ya da planlı denetim getirilmelidir.

Yukarıda belirtilmeye çalışılan stratejik seçim yaklaşımı, doğaldır ki, bugünkü parçacı planlama pratiği ve örgütsel yapıyla sağlanamaz. Bölgenin dış ve iç ilişkilerini, kaynak ve sınırlarını çok iyi tanıyarak, sanayinin ve ilişkili olarak yerleşim alanlarının ve alt yapının dağılımı, rekreasyonel ve tarımsal işlevler, vb. için stratejik kararların bölge ölçeğinde verilmesi gerekmektedir. Ancak, bu kararlar çerçevesinde yerel yönetimler plan yapma-uygulama görevlerini yerine getirebilmelidirler.

Böyle bir planlama yaklaşımı merkezi, kentsel ve kırsal yerel yönetimlerin, daha başlangıçtan plan seçimi aşamalarına kadar planlamaya katılmalarına olanak sağlayan, il ve bölge düzeyinde bir örgütlenme ile gerçekleştirilebilir (Aydemir, Erkonak, Kuntay, 1983).

Bu yaklaşım kıyı kaynağının kullanımında yerel ve bölgesel kamuoyu oluşturmada, ortak yarar ve çıkarlar için bireysel yarar ve çıkarlardan ödün vermede çok önemli bir adım olacaktır. Ancak bu yolla, kıyılar ve kara yönlerindeki alanların "değerli birer kaynak" olarak gözetilmesi ve yerel ve yöresel kullanımlardan çok bölgesel önemde kullanımlar için "tekrar üretilemeyen" kaynak olarak ele alınması ve gelecek için daha sorumlu davranılması olanaklıdır. Planlamanın amacı hiçbir zaman "bugünü kurtarmak" şeklinde ortaya konmamalı ve bu tür görüşlerle gelecek ipotek altına alınmamalıdır.

NOTLAR:

- ¹ Kıyı kaynağı kavramı 1605 sayılı yasanın Ek 7. maddesinde tanımlanan kıyı kuşağının gerisindeki alanları da kapsamaktadır.
- ² Üniversitemiz Orman Fakültesi Dekanlığı'na olanaklarını bizlere açtıkları, Selâhattin Köse'ye yardımları için teşekkür ederiz.
- ³ 1975'ten bu yana denizin doldurma-aşındırma hareketleri, denizden kum-çakıl çekme, vb. nedenlerle kıyı çizgisindeki değişme sonucu bugünkü durumu tam olarak yansıtmamaktadır. Ayrıca, o tarihten bu yana kıyı kuşağı ve özellik-gerisindeki alanlarda yapılaşma süregelmektedir. Bu tür değişiklikler (sanayi hariç) göz önüne alınmamıştır.
- ⁴ Bu değer ölçme ve ölçek saptama hataları nedeniyle gerçek uzunluktan biraz daha kısadır.
- ⁵ Kıyıya 30 dakikalık erişebilirlik mesafesindeki kırsal yerleşmelerin de kıyıdan aktif yararlanacağı kabul edilmiştir. Bölge için daha önce yapılan erişebilirlik çalışmalarında, bu erişebilirlik eğrisinin 500 metre eş yükselti eğrisine çok yaklaştığı belirlenmiştir (Kıstır, 1982).
- ⁶ İşgücü eğilimlerinin saptanmasında regresyon analizleri yapılmış ve Yıllık İmalat Sanayi Anketleri verilerinden yararlanılmıştır.